պրոտելատներն[8] էին, իսկ քրիստոսասեր տեր Վասիլի օրոք հրաժարվեցին նավատորմիղում ծառայելուց և դարձան կայսեր ագրարիոնի պրոտելատներ։ Երջանկահիշատակ ամենաիմաստուն Լևոն կայսեր ժամանակ, երբ նա ստեղծեց դրոմոնիոնները, այդ մարդկանց արիությունը և ծովում ունեցած փորձառությունը նկատի առնելով, նրանց դարձրեց պրոտոկարավներ։

...Այնուհետև կայսրը Պոդարոնին և Լևոն հային նշանակեց կայսերական նավատորմիղի տոպոտերետեսներ[9]...

Վերոհիշյալ Լևոն հայը, հանգուցյալ մանգլավիտ պրոտոսպաթար Արսենի հայրը, վախճանվեց նավատորմիղի տոպոտերետեսի պաշտոնում, իսկ պրոտոսպաթար Պոդարոնը որոշ ժամանակ անց նշանակվեց Կիբիրեոտների բանակաթեմի[10] զորավար։

Պոդարոնը, նշանակվելով տոպոտերետես, Ֆիալեի պրոտոսպաթար դարձավ պրոտոսպաթար Թեոփիլակտոս Բիմբիլիդեսը, պրոտոսպաթար Հովհաննեսի, Թալասսոն մականվանյալի եղբորորդին, և այդ պաշտոնում մնաց քրիստոսասեր տեր Կոստանդին Ծիրանածինի առաջին մենիշխանության[11] ժամանակ մի քանի տարի...

ԳԼՈՒԽ 53

ԽԵՐՍՈՆԻ ԱՄՐՈՑԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ[12]

Հռոմում Դիոկլետիանոսի թագավորության, իսկ Խերսոնում Թեմիստոսի որդի Թեմիստոսի պսակակրության և իշխանության ժամանակ[13], Կրիսկոնորոսի որդի բոսպորացի Սավրոմատոսը[14] հավաքելով Մեոտիս լճի[15] շրջակայքում ապրող սարմատներին, արշավեց հռոմայեցիների դեմ, գրավեց լազերի երկիրը, պարտության մատնեց բնիկներին և հասավ մինչև Ալիս գետը։ Դիոկլետիանոս կայսրը իմանալով, որ լազերի երկիրը և Պոնտոսը գրավվել են, սարմատների դեմ զորք ուղարկեց։ Զորահրամանատարն էր տրիբուն Կոստասը։ Հասնելով Ալիս Կոստասը փորձեց թույլ չտալ սարմատներին անցնելու Ալիսը։ Բայց չկարողանալով նրանց հաղթահարել, մտածեց, որ սարմատներին միայն մեկ ճանապարհով կարելի է քշել, այն է՝ եթե Բոսպորոսի և Մեոտիս լճի մոտակայքում ապրող [խերսոնիտները] նրանց պատերազմ հայտարարեն և հարձակվեն [բոսպորացիների] ընտանիքների վրա։

Նա ենթադրում էր, որ երբ այդ մասին լսի Սավրոմատոսը, վերջ-
կտա պատերազմին և կվերադառնա...

Պետք է գիտենալ, որ Տամատարխա[16] ամրոցից դուրս կան բազմաթիվ նավթաբեր աղբյուրներ։

Պետք է գիտենալ, որ Զեխիայի[17] Պադե վայրում, որ գտնվում է Պապագիայի[18] կողմում, և որտեղ բնակվում են զեխերը, կան նավթաբեր ինը աղբյուր։ Ինը աղբյուրի նավթը մի գույնի չէ. նրանցից ոմանք կարմիր, մյուսները դեղին կամ սև նավթ են ցայտում։

Պետք է գիտենալ, որ Զեխիայի Պապագի կոչված վայրում, որի մոտ է գտնվում Սապաքսի կոչված գյուղը, որ թարգմանաբար նշանակում է փոշի, կա նավթաբեր աղբյուր։

Պետք է գիտենալ, որ նույն շրջանում Խամուխ կոչված վայրում էլ կա նավթաբեր մի աղբյուր։ Խամուխ՝ հնում այդ բնակավայրը հիմնադրողի անունն է, նրանից է այն Խամուխ կոչվել։ Այդ վայրերը գտնվում են ծովից նույն ձիով գնացողի համար մեկ օր հեռավորության վրա։

Պետք է գիտենալ, որ Դերզենե բանակաթեմում[19], Սապիկիու կոչված վայրին մոտիկ, ինչպես և Եպիսկոպիու կոչված վայրին [մոտիկ] կա նավթաբեր աղբյուր։

Պետք է գիտենալ, որ Ցիլիապերտ[20] բանակաթեմում, Սրեխիավարաքսի[21] մոտ կա նավթաբեր աղբյուր։

Պետք է գիտենալ, որ եթե երբևիցե Խերսոն ամրոցը ապըստամբվի և ցանկանա որևէ բան կատարել ընդդեմ կայսերական հրամանների, քաղաքում [Կոստանդնուպոլսում] եղած խերսոնական նավերը պետք է գրավել իրենց ապրանքներով հանդերձ։ Նավաստիներին և ուղևորներին կալանավորել և բանտ նետել, որից հետո անհրաժեշտ է երեք վասիլիկոս ուղարկել՝ մեկին Արմենիակների բանակաթեմի ծովափը, մյուսին Պաֆլագոնիայի բանակաթեմի ծովափը, իսկ երրորդին Բուկելլարների բանակաթեմի ծովափը, որպեսզի վար դնեն բոլոր խերսոնական նավերը, գրավեն նավերն ու նրանց բեռները, իսկ մարդկանց կալանավորեն և պետական բանտերը նետեն, որից հետո իրենց կատարածի մասին զեկուցեն։ Բացի այդ, այդ վասիլիկոսները պետք է արգելեն պաֆլագոնական, բուկելլարական նավերին, ինչպես և Պոնտոսին պատկանողներին հացահատիկով, գինիով և որևէ այլ պարենով կամ ապրանքով դեպի Խերսոն նավարկելը։ [Խերսոնի] զորավարը նմանապես պետք է դադարեցնի Խերսոն ամրոցին տաս լիտր

ոսկու և երկու լիտր պակտոնի վճարումը և իսկույն հեռանա Խերսոնից և գնա մի այլ ամրոց և այնտեղ հաստատվի։

Խերսոնացիք, եթե չանապարհորգեն դեպի Ռոմանիա և չծախեն պեչենեգներից գնած մորթիներն ու մեղրամոմը, չեն կարող ապրել։

Խերսոնացիք, եթե Ամինոսից, Պաֆլագոնիայից և Բուկելլարներից, ինչպես նաև հարևան Արմենիակներից չներմուծեն անասուններ, չեն կարող ապրել։